

مجموعه مقالات

نخستین همایش سراسری

علم و ساینس های سلامت

اسفندماه ۱۳۷۹ - اصفهان

سازمان بهزیستی استان اصفهان
معاونت امور فرهنگی و پیشگیری

آنجائیکه ویژگیهای شخصیتی به عنوان ازدواج در خصوص این رگه‌ها دقت

مقدمه:

پیوند زناشویی یک موهبت فراوانی داده شود و مهم‌تر از این پیم در محیطی مملو از محبت و عاطفه آنهم در سایه توجه به وظایفی که خود و قایمی که هر روز در خانو توسط پدر و مادر را بیش از پیش آشنا سربلندی می‌کند، این پدر و مادر هر خانواده مانند عمارتی است که زن استحکام و استواری عمارت را در چ از طرف دیگر، باید این موض تنها اثرات بسیار مخربی بر خانواده اجتماع نیز محسوب است چون طلاؤ شد.

هیدن^۱ (۱۹۹۵) طی پژوهش مطالعه نماید. وی بدین منظور، گزار و کتک‌کاری مورد مطالعه قرار داد پرخاشگرانه، در ۱۸ مورد از این جنگ کلامی توصیف نمودند که از می‌کردند، بنا به گزارش مردان، آنها وقفه برای جنگ کلامی باشد. ۲-

بررسی ویژگیهای شخصیتی زنان مطلقه و غیر مطلقه مشهد

دکتر حمیدرضا آقامحمدیان شعرباف^۱

چکیده:

پژوهش حاضر به منظور بررسی و مقایسه ویژگیهای شخصیتی زنان مطلقه و غیر مطلقه مشهد انجام گرفت. فرض اساسی در این پژوهش آن است که بین ویژگیهای شخصیتی زنان مطلقه و غیر مطلقه تفاوت معناداری وجود دارد. ویژگیهای شخصیتی که مورد بررسی قرار گرفت. عبارتند از سلطه‌گری، سوءظن، تنش عصبی. نمونه مورد پژوهش که ۶۰ نفر بودند به روش تصادفی از بین زنان مطلقه مراجعه کننده به دادگاه خانواده مشهد و زنان غیر مطلقه مشهد که تنها در متغیر طلاق متفاوت بودند، انتخاب شدند ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه ۱۶ عاملی «کتل» بود که برای دستیابی به هدف فوق سوالات مربوط به سه عامل سلطه‌گری سوءظن و تنش عصبی از آن انتخاب شده است و تحت یک پرسشنامه مجزا مورد استفاده قرار گرفت. روش تحقیق این بررسی از نوع توصیفی است همچنین روش آماری مورد استفاده، شاخص‌های آمار توصیفی و آزمون T برای مقایسه ویژگیهای شخصیتی گروههای مورد مقایسه بودند نتایج آزمون فرضها نشان داد که میزان سلطه‌گری در زنان غیر مطلقه است و میزان تنش عصبی در زنان مطلقه بیشتر از زنان غیر مطلقه می‌باشد. بنابراین نتایج بدست آمده گویای این واقعیت که نوع ویژگیهای شخصیتی با طلاق ارتباط داشته است. لذا از

۱- عضو هیأت علمی گروه روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد

آنجائیکه ویژگیهای شخصیتی به عنوان «رگه» محسوب می‌شود لازم است زوجهای جوان قبل از ازدواج در خصوص این رگه‌ها دقت لازم را بعمل آورند.

مقدمه:

پیوند زناشویی یک موهبت الهی و یک پیوند ملکوتی است که باید به آن ارزش و بهای فراوانی داده شود و مهم‌تر از این پیوند استواری بنا خانواده می‌باشد و این مهم بدست نمی‌آید مگر در محیطی مملو از محبت و عاطفه و با پرورش و تربیت فرزندان صالح و شایسته (فرجاد، ۱۳۷۲). آنهم در سایه توجه به وظایفی که خداوند متعال برای انسان مشخص نموده است.

وقایعی که هر روز در خانواده‌ها شاهد آن هستیم، اهمیت خانه و خانواده و تربیت فرزند توسط پدر و مادر را بیش از پیش آشکار می‌سازد. فرزند در سایه پدر و مادر است که احساس غرور و سربلندی می‌کند، این پدر و مادر هستند که مشترکاً می‌توانند به شخصیت کودک انسجام بخشند، چون خانواده مانند عمارتی است که زن و شوهر ستونهای آن را تشکیل می‌دهند و فروریختن هر ستون استحکام و استواری عمارت را دچار تزلزل و گسستگی می‌کند (تمدن، ۱۳۶۹).

از طرف دیگر، باید این موضوع را همیشه مد نظر داشت که طلاق یک فاجعه بزرگ است و نه تنها اثرات بسیار مخربی بر خانواده و بخصوص بر فرزندان دارد، بلکه اثرات بسیار مخرب آن بر اجتماع نیز محسوب است چون طلاق آثاری را به بار خواهد آورد که اجتماع نیز از آن متضرر خواهد شد.

هیدن^۱ (۱۹۹۵) طی پژوهشی تلاش کرد پرخاشگری کلامی را با سابقه کتک‌کاری زنان، مطالعه نماید. وی بدین منظور، گزارشی از ۲۰ زوج سوئدی را درباره رابطه میان پرخاشگری کلامی و کتک‌کاری مورد مطالعه قرار داد نتیجه چنین شد که زن قربانی بود و مرد مرتکب حمله و یا یورش پرخاشگرانه، در ۱۸ مورد از این ۲۰ زوج، پیشینه خشم و غضب‌شان را نسبت به یکدیگر، بعنوان جنگ کلامی توصیف نمودند که از این طریق سعی در بی‌اهمیت و ناچیز شمردن طرف مقابل خود می‌کردند، بنا به گزارش مردان، آنها در صورتی خشم خودشان را ابراز می‌داشتند که ۱- بعنوان یک وقفه برای جنگ کلامی باشد. ۲- بعنوان بخشی از یک جنگ کلامی باشد. ۳- و یا بعنوان انتقام

1- Hyden.M

خودشان از بی‌عدالتی‌ها باشد. که از دست همسرانشان رنج می‌برند. قدرت و کنترل در درون فرایندهای فردی متجلی می‌یابد که در ارتباط با پرخاشگری کلامی و فیزیکی است. همچنانکه از این تحقیق برمی‌آید، زنان نسبت به مردان از پرخاشگری کلامی بالاتری برخوردارند که این خود مسبب پرخاشگری فیزیکی مردان نسبت به آنها است که در بغرنج شدن مسائل خانواده نقش بسزائی دارد. لاکس^۱ و گالوری^۲ (۱۹۹۴) طی پژوهشی نقش خیانت جنسی را در کاهش میزان انگیزه، در زنان و مردان بررسی نمودند. از ۶۴ زن و ۵۲ مرد دارای مدرک لیسانس، خواسته شد که فرض نمایند آنها فهمیده‌اند که همسر تصویری‌شان از لحاظ جنسی بدقول و بی‌وفا شده است. نسبت به زنان، مردان کمتری با این نظریه موافقت نمودند که در مقابل همسر بی‌وفا و بدقولشان واکنشهای پرخاشگرانه از خود نشان دهند و نسبت به زنان، مردان بیشتری، با این نظر موافقت نمودند که استخلاص محرومیت، انگیزه‌ای برای پرخاشگری آنها نسبت به همسرشان خواهد بود. همانطور که از نتایج این تحقیق برمی‌آید، بی‌وفائی و بدقولی جنسی در زنان بیشتر واکنشهای خشم و پرخاشگری ایجاد می‌نماید و محرومیت در مردان باعث ایجاد واکنشهای خشم و پرخاشگری در آنان خواهد شد و در ناسامانی اوضاع خانواده سهم بسزایی خواهد داشت.

هونی کوت^۳ (۱۹۹۱)، طی پژوهشی اسنادهای خود محوری و همسر محوری را مورد بررسی قرار داد که بعنوان عملکرد ارتباط رفتاری از میان ۱۴ گروه زوجین متمایز می‌گردید که این چهارگروه جمعاً ۵۰۹ نفر (که سنشان بین ۷۵-۱۶ سال بود) می‌شد و مبتنی بر سه سطح خشنودی زناشویی (پایین، متوسط، بالا) و یک گروه طلاق گرفته بود. تفاوت‌های زوجین اغلب مورد بررسی قرار گرفت تجزیه و تحلیل‌ها تأثیرات مربوط به گروه‌های زوجین را مستقیماً بر اسنادات رفتاری معلوم ساخت. بعنوان مثال افراد مطلقه، مسئولیت‌پذیری بیشتری را برای تسلط بر همسرانشان، نسبت می‌دادند. نتیجه آنکه افراد مطلقه پس از اینکه طلاق بگیرند، تسلط چندانی بر همسرانشان نداشته‌اند. تحقیقی که کلی^۴ (۱۹۹۸) انجام داد مبتنی بر سازگاری کودکان بعد از جدایی و طلاق والدینشان بود. نتایج حاکی از آن بود که روابط قهر و غضب بین زوجین و شرایط خصم‌آمیز خانوادگی در سازگاری کودکان در خلال زندگی زناشویی و بعد از طلاق مؤثر است.

1- Luci, P

3- Honey cutt. J.M.

2- Galloway, J

4- Kelly, J.B.

با توجه به مسا
معنی متلاشی شدن نف
جلوگیری کرد و چگو
کشمکش، این کشمکش
ضروری بنظر می‌رسد.
طلاق علل متفا
توجه داشت طلاق بالاتر
انسانها به طلاق تمسک
۱۳۷۲) بنظر می‌رسد ع
کردن و تنش عصبی در
فوق را بر طلاق نشان می
در اغلب موارد -
همدیگر، سوءظن و بدبینی
شوهر، پرخاشگری و تند
شمس متولی، ۱۳۷۶). از
پیشقدم هستند (حقانی زنج
بنابراین در تحقیق
مقایسه آن با ویژگیهای شخ
جوانانی که قصد ازدواج مو
پرداخته است.

۱- آیا میزان سلطه گر

۲- آیا میزان سوءظن

۳- آیا میزان تنش عص

کترل در درون
 همچنانکه از این
 که این خود مسبب
 نقش بسزائی دارد.
 میزان انگیزه، در
 شد که فرض نمایند
 سبت به زنان، مردان
 بهای پرخاشگرانه از
 دند که استخلاص
 طور که از نتایج این
 پرخاشگری ایجاد
 آنان خواهد شد و در
 ر محوری را مورد
 های می گردید که این
 بر سه سطح خشنودی
 ن اغلب مورد بررسی
 ما بر اسنادات رفتاری
 بر همسرانشان، نسبت
 همسرانشان نداشته اند.
 از جدایی و طلاق
 و شرایط خصم آمیز
 و تر است.

1- Luci,P

3- Honey cutt. J.M.

با توجه به مسایل فوق و مشکلات عدیده پس از طلاق، باید دید چگونه می توان از طلاق که به معنی متلاشی شدن نظام خانواده و نوعی اعتراف علنی به شکست در زندگی خصوصی است جلوگیری کرد و چگونه می توان به جای توسل به طلاق بعنوان پایان یک دوره رنج آور پر از کشمکش، این کشمکش ها را به نوعی چاره کرد که در این باره شناخت صحیح و اصولی طلاق ضروری بنظر می رسد.

طلاق علل متفاوت روانی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی دارد (فرجاد، ۱۳۷۲). اما باید توجه داشت طلاق بالاتر از همه یک پدیده روان شناختی است، در شرایط یکسان اجتماعی، تمام انسانها به طلاق تمسک نمی جویند و لذا باید روحیه ای طلاق زده وجود داشته باشد (ساروخانی، ۱۳۷۲) بنظر می رسد عوامل شخصیتی چون سلطه گری یا پرخاشگری، سوءظن، حسادت، انتقاد کردن و تنش عصبی در امر طلاق بسیار مؤثرند. مطالعات صورت گرفته هم تأثیر عوامل شخصیتی فوق را بر طلاق نشان می دهد.

در اغلب موارد جداییها نتیجه توقعات بیجای احساسی، اقتصادی و عاطفی زوجین از همدیگر، سوءظن و بدبینی بیمورد، نداشتن صبر و گذشت در زندگی، حسادت بیش از حد زن و شوهر، پرخاشگری و تندخویی زن یا مرد و غرور و خودخواهی بیمورد صورت می پذیرد (آریا شمس متولی، ۱۳۷۶). از طرف دیگر آمارها سند زنده ایست که زنان در امر طلاق بیشتر از مردان پیشقدم هستند (حقانی زنجانی، ۱۳۷۴).

بنابراین در تحقیق حاضر تلاش شده است تا به بررسی ویژگیهای شخصیتی زنان مطلقه و مقایسه آن با ویژگیهای شخصیتی زنان غیر مطلقه پرداخته شود تا از این رهگذر توصیه ای علمی برای جوانانی که قصد ازدواج موفق دارند صورت پذیرد. بر این اساس محقق به بررسی سوالات ذیل پرداخته است.

۱- آیا میزان سلطه گری در زنان مطلقه و غیر مطلقه متفاوت است؟

۲- آیا میزان سوءظن در زنان مطلقه و غیر مطلقه متفاوت است؟

۳- آیا میزان تنش عصبی در زنان مطلقه و غیر مطلقه متفاوت است؟

روش تحقیق:

روش تحقیق، از نوع توصیفی است. از تحقیق توصیفی می‌توان برای کشف رابطه بین متغیرهای مختلف استفاده کرد. عبارت دیگر تحقیق توصیفی به منظور کشف داده‌ها یا اطلاعاتی به کار برده می‌شود که از طریق آنها می‌توان روابط بین متغیرها را مورد بحث و بررسی قرار داد. تحقیق توصیفی برای تعیین روابط علت و معلولی بکار برده نمی‌شود. این روش بیشتر به منظور کشف این رابطه و مستندسازی فرضیه‌هایی که بصورت علت و معلولی صورت بندی می‌شوند، مورد استفاده قرار می‌گیرد. پرسشنامه و مصاحبه، معمولی‌ترین ابزار هستند که در تحقیق توصیفی بر منظور جمع‌آوری اطلاعات به کار برده می‌شوند. (دلاور، ۱۳۷۵)

فرضیاتی که در این پژوهش مطرح شدند عبارتند از: میزان سلطه‌گری در زنان مطلقه و غیر مطلقه متفاوت است، میزان سوءظن در زنان مطلقه و غیرمطلقه متفاوت است و میزان تنش عصبی در زنان مطلقه و غیرمطلقه متفاوت است.

جامعه و نمونه تحقیق:

جامعه مورد بررسی در این پژوهش، شامل زنانی است که برای طلاق به دادگاه خانواده مشهد مراجعه کرده‌اند که از آن میان ۳۰ نفر بطور تصادفی انتخاب گردیده است علت اینکه اندازه نمونه ۳۰ نفر محاسبه شد این است که برای این نوع پژوهشهای توصیفی، حجم نمونه حداقل ۳۰ نفر در هر گروه توصیه می‌شود (دلاور، ۱۳۷۵) به همین دلیل همین تعداد، یعنی ۳۰ نفر از زنان غیرمطلقه بطور تصادفی انتخاب گردیدند. بنابراین نمونه معرف جامعه است. عبارت دیگر در صورتی که نمونه به طور تصادفی انتخاب شود و اندازه آن کافی باشد، اختلاف بین نمونه و جامعه کاهش خواهد یافت (دلاور، ۱۳۷۵).

به منظور بررسی ویژگیهای شخصیتی زنان مطلقه و غیرمطلقه، از پرسشنامه ۱۶ عاملی که توسط کتل^۱ در سال ۱۹۴۹ ساخته شده است استفاده گردید. این پرسشنامه ۱۶ ویژگی شخصیتی افراد را بررسی می‌کند و ۱۸۷ سوال دارد. همانطور که از پژوهشها برمی‌آید در میان عوامل فوق، ۳ عامل E (سلط بر امور)، L (سوءظن و حسادت) و Q۴ (میزان تنش عصبی و مضطرب بودن) در

1- Katte, R.

طلاق تأثیر بسزایی دارند. به پرسشنامه فوق استخراج گری شخصیتی زنان مطلقه و غیرم اساتید مربوط قرار گرفت. د ویژگیهای شخصیتی بعنوان « سنی، مدت ازدواج، نسبت فا بعد از ارائه این پرسشنامه آزمودنیها انجام شد. سپس با و مقایسه واریانسها و میانگین

نتایج:**۱- بررسی جمعیت شناسی:**

پژوهش اخیر که بر روی اجرا شد. در این پژوهش آزمود غیرمطلقه بودن)، سن، میزان ت طبقه بندی شدند. توضیحات مر:

روای کشف رابطه بین داده‌ها یا اطلاعاتی به بررسی قرار داد. تحقیق بیشتر به منظور کشف این می‌شوند، مورد استفاده دقیق توصیفی بر منظور گری در زنان مطلقه و غیر ت و میزان تنش عصبی در

لاق به دادگاه خانواده مشهد علت اینکه اندازه نمونه ۳۰ نمونه حداقل ۳۰ نفر در هر ۳۰ نفر از زنان غیر مطلقه بطور دیگر در صورتی که نمونه به نه و جامعه کاهش خواهد یافت

نقشه، از پرسشنامه ۱۶ عاملی که پرسشنامه ۱۶ ویژگی شخصیتی پاریس آید در میان عوامل فوق، ۳ تنش عصبی و مضطرب بودن) در

1- Katte,R.

طلاق تأثیر بسزایی دارند. به همین علت سوالات مربوط به این ۳ عامل را که جمعاً ۳۶ سوال می‌شد از پرسشنامه فوق استخراج گردید و تحت یک پرسشنامه مجزا برای بررسی و مقایسه ویژگیهای شخصیتی زنان مطلقه و غیر مطلقه بکار برده شد. اعتبار^۱ این تست و روایی^۲ محتوی آن مورد تأیید اساتید مربوط قرار گرفت. در این تست متغیر جنس که همه زن بودند، کنترل شد. علاوه بر اینکه ویژگیهای شخصیتی بعنوان «رگه» محسوب می‌شوند کنترل دیگر متغیرها، تعداد فرزندان، گروههای سنی، مدت ازدواج، نسبت فامیلی، وضعیت شغلی مورد توجه بود.

بعد از ارائه این پرسشنامه به دو گروه فوق، نمره گذاری مربوط به ۳ عامل فوق در دو گروه از آزمودنیها انجام شد. سپس با استفاده از شاخصهای آمار توصیفی، مقایسه دو میانگین مستقل، بررسی و مقایسه واریانسها و میانگینهای ۳ عامل فوق در دو گروه از آزمودنیها صورت گرفت.

نتایج:

۱- بررسی جمعیت شناختی:

پژوهش اخیر که بر روی ۶۰ نفر از آزمودنیهای زن که بطور تصادفی انتخاب شده بودند، اجرا شد. در این پژوهش آزمودنیها بر حسب متغیرهای مختلفی چون وضعیت تأهل (مطلقه و غیر مطلقه بودن)، سن، میزان تحصیلات، تاریخ ازدواج، تعداد فرزندان، نسبت فامیلی با شوهر، شغل طبقه‌بندی شدند. توضیحات مربوط به هر یک از آنها در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

1- Reliability

2- Validity

جدول ۱: بررسی جمعیت شناختی در زنان مطلقه و غیر مطلقه مشهد

ردیف	گروههای سنی	فراوانی زنان مطلقه	فراوانی زنان مطلقه
۱	۱۷-۳۰	۲۷	۲۰
۲	۳۱-۴۴	۳	۱۰
جمع	-	۳۰ نفر	۳۰ نفر
ردیف	مدت ازدواج	فراوانی زنان مطلقه	فراوانی زنان مطلقه
۱	۱-۱۵	۲۷	۲۲
۲	۱۵-۳۰	۳	۸
جمع	-	۳۰ نفر	۳۰ نفر
ردیف	نسبت فامیلی	فراوانی زنان مطلقه	فراوانی زنان مطلقه
۱	فامیل	۷	۱۳
۲	غریبه	۲۳	۱۷
جمع	-	۳۰ نفر	۳۰ نفر
ردیف	میزان تحصیلات	فراوانی زنان مطلقه	فراوانی زنان مطلقه
۱	کمتر از سیکل یا دیپلم	۲۶	۲۰
۲	فوق دیپلم تا لیسانس	۴	۱۰
جمع	-	۳۰ نفر	۳۰ نفر
ردیف	تعداد فرزندان	فراوانی زنان مطلقه	فراوانی زنان مطلقه
۱	هیچ فرزند تا ۴ فرزند	۲۸	۲۸
۲	۵ فرزند تا سه فرزند	۲	۲
جمع	-	۳۰ نفر	۳۰ نفر
ردیف	وضعیت شغلی	فراوانی زنان مطلقه	فراوانی زنان مطلقه
۱	خانه دار	۲۳	۲۰
۲	شاغل	۷	۱۰
جمع	-	۳۰ نفر	۳۰ نفر

همانطور که در جدول مربوط به بررسی جمعیت شناختی در زنان مطلقه و غیر مطلقه مشاهده می شود از ۶۰ نفر کل آزمودنی ها، ۲۷ نفر زن مطلقه و ۲۰ نفر زن غیر مطلقه در گروههای سنی ۱۷-۳۰ سال قرار دارند و ۳ نفر زن مطلقه و ۱۰ نفر زن غیر مطلقه در گروههای سنی ۳۱-۳۴ سال قرار می گیرند. در مقوله مدت ازدواج، نیز از ۶۰ نفر کل آزمودنی ۲۷ زن مطلقه و ۲۲ زن غیر مطلقه

از مدت ازدواجشان ۱۵-۱۰ سال می گذرد. در خصوص زن غیر مطلقه با شوهرانشان فامیلی غریبه بوده اند. در مقوله مربوط به مدرک زن غیر مطلقه مدرک کمتر از دیپلم تا لیسانس داشته اند. مطلقه و ۲۸ نفر زن غیر مطلقه غیر مطلقه بین ۵ فرزند تا ۹ فرزند شاغل بوده اند. ۲۳ نفر زن مطلقه و ۲۰ نفر زن غیر مطلقه شاغل بوده اند.

۲- بررسی توصیفی فرضیه اول: میزان سلطه گری
جدول شماره ۲:

میزان سلطه گری	آزمودنیها
زنان مطلقه	
زنان غیر مطلقه	

همانطور که از نتایج تحلیل فرضیه اول مشاهده می شود از ۶۰ نفر کل آزمودنی ها، ۲۷ نفر زن مطلقه و ۲۰ نفر زن غیر مطلقه در گروههای سنی ۱۷-۳۰ سال قرار دارند و ۳ نفر زن مطلقه و ۱۰ نفر زن غیر مطلقه در گروههای سنی ۳۱-۳۴ سال قرار می گیرند. در مقوله مدت ازدواج، نیز از ۶۰ نفر کل آزمودنی ۲۷ زن مطلقه و ۲۲ زن غیر مطلقه

از مدت ازدواجشان ۱۵-۱ سال می‌گذرد و ۳ زن مطلقه و ۸ زن غیرمطلقه از مدت ازدواجشان ۱۵-۳۰ سال می‌گذرد. درخصوص نسبت فامیلی نیز از ۶۰ نفر کل آزمودنی ۷ نفر زن مطلقه و ۱۳ نفر زن غیرمطلقه با شوهرانشان فامیل بوده‌اند. و ۲۳ نفر زن مطلقه و ۱۷ نفر زن غیرمطلقه با شوهرانشان غریبه بوده‌اند. در مقولهٔ مربوط به میزان تحصیلات از ۶۰ نفر کل آزمودنی، ۲۶ نفر زن مطلقه و ۲۰ نفر زن غیرمطلقه مدرک کمتر از سیکل تا دیپلم داشته‌اند و ۴ نفر زن مطلقه و ۱ نفر زن غیرمطلقه مدرک فوق دیپلم تا لیسانس داشته‌اند. درخصوص تعداد فرزندان از ۶۰ نفر کل آزمودنی، ۲۸ نفر زن مطلقه و ۲۸ نفر زن غیرمطلقه بین هیچ فرزند تا ۴ فرزند داشته‌اند و ۲ نفر زن مطلقه و ۲ نفر زن غیرمطلقه بین ۵ فرزند تا ۹ فرزند داشته‌اند. همچنین در مورد وضعیت شغلی، از ۶۰ نفر کل آزمودنی، ۲۳ نفر زن مطلقه و ۲۰ نفر زن غیرمطلقه خانه‌دار بوده‌اند و ۷ نفر زن مطلقه و ۱۰ نفر زن غیرمطلقه شاغل بوده‌اند.

۲- بررسی توصیفی فرضیه‌ها:

فرضیهٔ اول: میزان سلطه‌گری در زنان مطلقه و غیرمطلقه متفاوت است.

جدول شمارهٔ ۲: میانگین و واریانس دو گروه در عامل E (سلطه‌گری)

آزمودنیها	میانگین عامل E	واریانس عامل E	تعداد سؤالات
زنان مطلقه	۴/۲	۵/۱۴	۱۳
زنان غیرمطلقه	۵/۷	۴/۵۸	۱۳

همانطور که از نتایج تحلیل آماری فوق برمی‌آید، میانگین سلطه‌گری در زنان غیرمطلقه بیشتر از زنان مطلقه است $۵/۷ > ۴/۲$ و میزان پراکندگی نمرات زنان مطلقه در عامل E بیشتر از زنان غیرمطلقه است $۵/۱۴ > ۴/۵۸$ بنابراین نتایج حاصله از تحلیل آماری، حاکی از وجود رابطه سلطه‌گری با طلاق است.

ملقه مشهد

فراوانی زنان مطلقه	۲۰
۱۰	۳۰ نفر
فراوانی زنان مطلقه	۲۲
۸	۳۰ نفر
فراوانی زنان مطلقه	۱۳
۱۷	۳۰ نفر
فراوانی زنان مطلقه	۲۰
۱۰	۳۰ نفر
فراوانی زنان مطلقه	۲۸
۲	۳۰ نفر
فراوانی زنان مطلقه	۲۰
۱۰	۳۰ نفر

در زنان مطلقه و غیرمطلقه مشاهده
بروزن غیرمطلقه در گروه‌های سنی
جسته در گروه‌های سنی ۳۱-۳۴ سال
بروزن ۲۷ زن مطلقه و ۲۲ زن غیرمطلقه

فرضیه دوم: میزان سوژن در زنان مطلقه و غیر مطلقه متفاوت است.

جدول شماره ۲: میانگین و واریانس دو گروه در عامل L (سوءظن)

آزمودنیها	میانگین عامل L	واریانس عامل L	تعداد سؤالات
زنان مطلقه	۵/۳	۳/۰۱	۱۰
زنان غیر مطلقه	۳/۶	۳/۴۹	۱۰

همانطور که از نتایج تحلیل آماری فوق برمی آید، میانگین سوءظن در زنان غیر مطلقه بیشتر از زنان مطلقه است. عبارت دیگر نتیجه حاصله عبارتست از $۵/۳ > ۳/۰۱$. میزان پراکندگی نمرات زنان غیر مطلقه در عامل L بیشتر از زنان مطلقه است. عبارت دیگر نتیجه حاصله عبارتست از $۳/۶ > ۳/۴۹$. بنابراین نتایج حاصله از تحلیل آماری، حاکی از وجود رابطه سوءظن با طلاق است.

فرضیه سوم: میزان تنش عصبی در زنان مطلقه و غیر مطلقه متفاوت است.

جدول شماره ۳: میانگین و واریانس دو گروه در عامل Q۴ (تنش عصبی)

آزمودنیها	میانگین عامل Q۴	واریانس عامل Q۴	تعداد سؤالات
زنان مطلقه	۵/۶	۳/۱۵	۱۳
زنان غیر مطلقه	۲/۸	۰/۹۶	۱۳

همانطور که از نتایج تحلیل آماری فوق برمی آید میانگین تنش عصبی در زنان مطلقه بیشتر از زنان غیر مطلقه است. عبارت دیگر نتیجه حاصله عبارت است از $۵/۶ > ۳/۱۵$. و میزان پراکندگی نمرات زنان مطلقه در عامل Q۴ بیشتر از زنان غیر مطلقه است. عبارت دیگر نتیجه حاصله عبارتست از $۳/۱۵ > ۰/۹۶$. بنابراین نتایج حاصله از تحلیل آماری، حاکی از وجود رابطه تنش عصبی با طلاق است.

۳- بررسی استنباطی فرضیه‌ها:

ابتدا به مقایسه واریانسها و میانگینهای دو گروه از آزمودنیها پرداخته می شود و توضیحات

مربوط به هر یک از آنها

فرضیه اول: میزان سلب

جدول شماره

گروهها
زنان مطلقه
زنان غیر مطلقه

جدول شماره ۱، به مقایسه

بعد از محاسبه آزمون

و چون $F_{ob} > F_{C}$ نیست

دو گروه در عامل E (سلط

فرضیه دوم: میزان سوء

جدول شماره

گروهها
زنان مطلقه
زنان غیر مطلقه

جدول شماره ۲، به

بعد از محاسبه آزمون

و چون $F_{ob} > F_{C}$ نیست

واریانسهای دو گروه در عامل

مربوط به هر یک از آنها ارائه می‌گردد.

فرضیه اول: میزان سلطه‌گری در زنان مطلقه و غیرمطلقه متفاوت است.

جدول شماره ۱: مقایسه واریانس‌های دو گروه در عامل E (سلطه‌گری)

FC	Fob	واریانس عامل E	$D_{n-1}F=$	گروهها
۱/۸۷	۱/۱	۵/۱۴	۲۹	زنان مطلقه
۱/۸۷	۱/۱	۴/۵۸	۲۹	زنان غیرمطلقه

جدول شماره ۱، به مقایسه واریانس‌های دو گروه از طریق آزمون F می‌پردازد. بعد از محاسبه آزمون F، Fob را با FC (که در سطح $\alpha = 0.05$ بدست آمده) مقایسه می‌کنیم و چون $Fob > FC$ نیست عبارتی نتیجه حاصله عبارتست از $1/87 < 1/1$ ، بنابراین بین واریانس‌های دو گروه در عامل E (سلطه‌گری) تفاوت معناداری وجود ندارد.

فرضیه دوم: میزان سوءظن در زنان مطلقه و غیرمطلقه متفاوت است.

جدول شماره ۲: مقایسه واریانس‌های دو گروه در عامل L (سوءظن)

FC	Fob	واریانس عامل L	$D_{n-1}F=$	گروهها
۱/۸۷	۱/۱۵	۳/۰۱	۲۹	زنان مطلقه
۱/۸۷	۱/۱۵	۳/۴۹	۲۹	زنان غیرمطلقه

جدول شماره ۲، به مقایسه واریانس‌های دو گروه از طریق آزمون F می‌پردازد. بعد از محاسبه آزمون F، Fob را با FC (که در سطح $\alpha = 0.05$ بدست آمده) مقایسه می‌کنیم و چون $Fob > FC$ نیست عبارتی نتیجه حاصله عبارتست از $1/15 < 1/87$ ، بنابراین بین واریانس‌های دو گروه در عامل L (سوءظن) تفاوت معناداری وجود ندارد.

(ظن)

تعداد سؤالات

۱۰

۱۰

زنان غیرمطلقه بیشتر از میزان پراکندگی نمرات حاصله عبارتست از سوءظن با طلاق است.

ت است.

نش عصبی)

تعداد سؤالات

۱۳

۱۳

بی در زنان مطلقه بیشتر از $5/6 >$ و میزان پراکندگی بگر نتیجه حاصله عبارتست و در رابطه تنش عصبی با طلاق

به پرداخته می‌شود و توضیحات

فرضیه سوم: میزان تنش عصبی در زنان مطلقه و غیرمطلقه متفاوت است.

جدول شماره ۳: مقایسه واریانس‌های دو گروه در عامل Q۴

گروهها	$D_{n-1}F=$	واریانس عامل Q۴	Fob	FC
زنان مطلقه	۲۹	۳/۱۵	۳/۲۵	۱/۸۷
زنان غیرمطلقه	۲۹	۰/۹۶	۳/۲۵	۱/۸۷

جدول شماره ۳، به مقایسه واریانس‌های دو گروه از طریق آزمون F۴ می‌پردازد.

بعد از محاسبه آزمون F، Fob را با FC (که در سطح $\alpha=0/05$ بدست آمده) مقایسه می‌کنیم و چون $Fob > FC$ نیست عبارتی نتیجه حاصله عبارتست از $3/25 < 1/87$ ، بنابراین بین واریانس‌های دو گروه در عامل Q۴ (تنش عصبی) تفاوت معناداری وجود دارد.

بعد از مشخص شدن نتایج آزمون F، از آزمون t یعنی آزمون مقایسه دو میانگین مستقل به منظور مقایسه میانگین ۳ عامل مذکور در دو گروه زنان مطلقه و غیرمطلقه می‌پردازیم. که نتایج حاصل از آن بطور جداگانه در جداول ذیل ارائه شده است.

فرضیه اول: میزان سلطه‌گری در زنان مطلقه و غیرمطلقه متفاوت است.

جدول شماره ۴: مقایسه دو میانگین مستقل در گروه در عامل E (سلطه‌گر)

گروهها	$D_{n-1}F=$	میانگین عامل E	tob	$t_{\frac{\alpha}{2}}$
زنان مطلقه	۲۹	۵/۷	۲/۶۷	۲/۰۴۵
زنان غیرمطلقه	۲۹	۴/۲	۲/۶۷	۲/۰۴۵

جدول شماره ۴، به مقایسه دو میانگین مستقل دو گروه از طریق آزمون t می‌پردازد.

بعد از محاسبه آزمون t، tob را با $t_{\frac{\alpha}{2}}$ (که در سطح $\alpha=0/05$ بدست آمده) مقایسه می‌کنیم و چون $|tob| > t_{\frac{\alpha}{2}}$ است، عبارت دیگر نتیجه حاصله عبارتست از $2/67 < 2/045$ ، بنابراین بین میانگین سلطه‌گری در زنان مطلقه و زنان غیرمطلقه تفاوت معناداری وجود دارد. یعنی H_A پذیرفته می‌شود.

فرضیه دوم: میزان تنش عصبی در زنان مطلقه و غیرمطلقه متفاوت است.

جدول شماره ۵:

گروهها
زنان مطلقه
زنان غیرمطلقه

جدول شماره ۵، به مقایسه واریانس‌های دو گروه از طریق آزمون F۴ می‌پردازد.

بعد از محاسبه آزمون F، Fob را با FC (که در سطح $\alpha=0/05$ بدست آمده) مقایسه می‌کنیم و چون $Fob > FC$ نیست عبارتی نتیجه حاصله عبارتست از $3/25 < 1/87$ ، بنابراین بین واریانس‌های دو گروه در عامل Q۴ (تنش عصبی) تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: میزان سلطه‌گری در زنان مطلقه و غیرمطلقه متفاوت است.

جدول شماره ۶:

گروهها
زنان مطلقه
زنان غیرمطلقه

جدول شماره ۶، به مقایسه واریانس‌های دو گروه از طریق آزمون F۴ می‌پردازد.

بعد از محاسبه آزمون F، Fob را با FC (که در سطح $\alpha=0/05$ بدست آمده) مقایسه می‌کنیم و چون $Fob > FC$ نیست عبارتی نتیجه حاصله عبارتست از $3/25 < 1/87$ ، بنابراین بین واریانس‌های دو گروه در عامل Q۴ (تنش عصبی) تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: میزان سوءظن در زنان مطلقه و غیرمطلقه متفاوت است.

جدول شماره ۵: مقایسه دو میانگین مستقل در عامل L (سوءظن)

$\frac{\alpha}{2}$	tob	میانگین عامل L	$D_{n-1}F=$	گروهها
۲/۰۴۵	۳/۶۹	۵/۳	۲۹	زنان مطلقه
۲/۰۴۵	۳/۶۹	۳/۶	۲۹	زنان غیرمطلقه

جدول شماره ۵، به مقایسه دو میانگین مستقل دو گروه از طریق آزمون t می‌پردازد. بعد از محاسبه آزمون t، tob را با $t_{\frac{\alpha}{2}}$ (که در سطح $\alpha = 0.05$ بدست آمده) مقایسه می‌کنیم و چون $t^a > |tob|$ است، عبارت دیگر نتیجه حاصله عبارتست از $3/69 < 2/045$ ، بنابراین بین میانگین سلطه‌گری در زنان مطلقه و زنان غیرمطلقه تفاوت معناداری وجود دارد. یعنی H_A پذیرفته می‌شود.

فرضیه سوم: میزان تنش عصبی در زنان مطلقه و غیرمطلقه متفاوت است.

جدول شماره ۶: مقایسه دو میانگین مستقل در عامل Q۴ (تنش عصبی)

$\frac{\alpha}{2}$	tob	میانگین عامل L	$D_{n-1}F=$	گروهها
۲/۰۴۵	۷/۵۶	۵/۶	۲۹	زنان مطلقه
۲/۰۴۵	۷/۵۶	۲/۸	۲۹	زنان غیرمطلقه

جدول شماره ۶، به مقایسه دو میانگین مستقل دو گروه از طریق آزمون t می‌پردازد. بعد از محاسبه آزمون t، tob را با $t_{\frac{\alpha}{2}}$ (که در سطح $\alpha = 0.05$ بدست آمده) مقایسه می‌کنیم و چون $t^a > |tob|$ است، عبارت دیگر نتیجه حاصله عبارتست از $7/56 < 2/045$ ، بنابراین بین میانگین تنش عصبی در زنان مطلقه و زنان غیرمطلقه تفاوت معناداری وجود دارد. یعنی H_A پذیرفته می‌شود.

FC
۱/۸
۱/۸

مقایسه می‌کنیم
بنابراین بین
میانگین مستقل به
که نتایج حاصل

$\frac{\alpha}{2}$
۲/۰۴۵
۲/۰۴۵

دارد.
مقایسه می‌کنیم و
۲/، بنابراین بین
یعنی H_A پذیرفته

بحث و نتیجه گیری

همانطور که می دانیم طلاق از مخربترین آفات اجتماعی در جوامع امروزی بشری است این غده سرطانی نه تنها کانون خانواده را از هم می پاشد بلکه تأثیر سوئی بر جامعه می گذارد. در این راستا یافتن علل عواملی که بر طلاق مؤثرند ضروری به نظر می رسد گرچه علل و عوامل متعددی می توانند در امر طلاق دخیل باشند، با این وجود بر همگان محرز است که عوامل شخصیتی نیز تأثیر بسزایی در پدیده طلاق دارند.

چه بسا طلاقهایی صورت می گیرند که عامل تأثیر گذارشان پرخاشگری (فیزیکی، کلامی) انتقاد زیاد و سوء ظن حساسیت پیش از حد، حسادت و تنش عصبی یکی از طرفین زوجین نمی باشد. پژوهشهای اخیر با توجه به این مهم به منظور بررسی وی مقایسه ویژگیهای شخصیتی زنان مطلقه و غیر مطلقه صورت گرفت.

امید دارد که دستاوردهای پژوهش اخیر بتواند نقش خطیری را در جهت شناسایی آن دسته از علل و عوامل کلیدی موثر بر طلاق ایفا کند و بتواند به جای توسل به طلاق بعنوان پایان یک دوره رنج آور پر از کشمکش این کشمکش ها را به نوعی چاره کند.

طبق بحثها و مطالعات صورت گرفته راجع به طلاق و عوامل مؤثر بر آن، از عوامل شخصیتی بعنوان نقش کلیدی یاد شده است. کیتسون و همکارانش (۱۹۸۵) طی تحقیقی دریافتند، عوامل روان شناختی و اجتماعی بسیاری هستند که بر ریسک طلاق مؤثرند. مطالعه ای که اخیراً توسط تلگی (۱۹۸۲) صورت گرفت، سعی نمود میزان تأثیرات ژنتیکی را روی چنین عوامل روان شناختی شخصیتی بیازماید و ریسک طلاق را بطور موروثی توضیح دهد و از این طریق سعی نمود که این دو حوزه را بهم ببیند. بدین منظور یک نمونه از زوج های جوان یک پرسشنامه مربوط به تاریخ ازدواج و پرسشنامه چند بعدی شخصیت را پر کردند. عوامل هیجانی مثبت و منفی بطور مثبت با ریسک طلاق مرتبط بودند در حالیکه تنش به طور منفی با ریسک طلاق مرتبط بود. در ۳۰۸ و ۴۲۸ مورد از طلاق های موروثی در زنان و مردان، ریسک طلاق که عوامل ژنتیکی را دربر می گرفت، از شخصیت متأثر بود.

طلاق علل متفاوت روانی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی دارد. اما باید توجه داشت طلاق بالاتر از همه یک پدیده روان شناختی است. در شرایط یکسان اجتماعی، تمام انسانها، به طلاق

تمسک نمی جویند.

نتایج تحقیق

در تحقیق هونی کورت

و عملکرد ارتباط رف

نفر و سشنان بین ۷۵.

گروه طلاق گرفته بو

مطلقه مسئولیت پذیری

پس از اینکه طلاق م

اینکه طلاق بگیرند، بر

نتیجه تحقیق -

غیر مطلقه نسبت به زنان

از سلطه گری بیشتری

زندگی را بیشتر موافق

تسلطی که دارند زمینه

را وفق مراد خویش خط

هیدن^۲ (۱۹۹۵)

مورد بررسی قرار دهد.

پر خاشگری کلامی و کت

حمله و یورش پر خاشگر

نسبت به یکدیگر، بعنوان

شمردن طرف مقابل خو

ابراز می داشتند که: ۱-

کلامی باشد. ۳- و یا بعد

می بردند. همچنانکه از این

شری است این
گذارد. در این
عوامل متعددی
نصبتی نیز تأثیر

بزرگی، کلامی)
وجین نمی باشد.
شخصیتی زنان

سایب آن دسته از
ن یک دوره رنج

عوامل شخصیتی

فتند، عوامل روان

براً توسط تلنگی

سل روان شناختی

می نمود که این دو

مربوط به تاریخ

منفی بطور مثبت با

بود. در ۳۰۸ و ۴۲۸

را دربر می گرفت، از

باید توجه داشت طلاق

نام آنها، به طلاق

تمسک نمی جویند و لذا باید روحیه ای طلاق زده وجود داشته باشد (ساروخانی، ۱۳۷۲)
نتایج تحقیق حاضر نیز حاکی از ارتباط ویژگیهای شخصیتی با مقوله طلاق می باشد. چنانکه
در تحقیق هونی کوت^۱ (۱۹۹) همه اسنادهای خودمحوری و همسر محوری مورد بررسی قرار گرفت
و عملکرد ارتباط رفتاری از میان ۱۴ گروه زوجین متمایز گردید. باید گفت که تعداد چهار گروه ۵۹
نفر و سنشان بین ۱۶-۷۵ سال بود و مبتنی بر سه سطح خشنودی زناشویی (پایین، متوسط، بالا) و یک
گروه طلاق گرفته بود. تفاوتهای زوجین اغلب را بر اسنادات رفتاری معلوم ساخت. همچنین افراد
مطلقه مسئولیت پذیری بیشتری را برای تسلط بر همسرانشان، نسبت می دادند. نتیجه اینکه افراد مطلقه
پس از اینکه طلاق می گیرند سعی می کنند که بر همسرانشان تسلط بیابند. بعبارت دیگر آنها قبل از
اینکه طلاق بگیرند، بر همسرانشان تسلط چندانی نداشته اند.

نتیجه تحقیق حاضر نیز حاکی از وجود رابطه سلطه گری با مقوله طلاق می باشد. بطوریکه زنان
غیرمطلقه نسبت به زنان مطلقه از سلطه گری بیشتری برخوردار بوده اند. در این باره باید گفت زنانیکه
از سلطه گری بیشتری برخوردارند، بیشتر می توانند بر امورات زندگیشان مسلط باشند و جریانات
زندگی را بیشتر موافق با نظرات خویش خط و جهت دهند. بعبارت دیگر احتمالاً این دسته از زنان با
تسلطی که دارند زمینه ابراز هرگونه مخالفتی را در خانواده، از بین می برند و تمامی جریانات زندگی
را وفق مراد خویش خط و جهت دهند.

هیدن^۲ (۱۹۹۵) طی پژوهشی سعی نمود پرخاشگری کلامی را بعنوان سابقه کتک زدن زن،
مورد بررسی قرار دهد. وی بدین منظور گزارش شرح ۲۰ زوج سوئدی را که در رابطه با ارتباط میان
پرخاشگری کلامی و کتک زدن زن بود، مورد مطالعه قرار داد. که زن قربانی بود و شوهر وی را مورد
حمله و یورش پرخاشگرانه قرار داده بود. در ۱۸ مورد از این ۲۰ زوج، پیشینه خشم و غضبشان را
نسبت به یکدیگر، بعنوان جنگ کلامی توصیف نمودند که از این طریق سعی در بی اهمیت و ناچیز
شمردن طرف مقابل خود می نمودند. بنا به گزارش خود مردان، آنها در صورتی خشم خودشان را
ابراز می داشتند که: ۱- بعنوان یک وقفه برای جنگ کلامی باشد. ۲- بعنوان بخشی از یک جنگ
کلامی باشد. ۳- و یا بعنوان انتقام خودشان از بی عدالتی هایی باشد که از دست همسرانشان رنج
می بردند. همچنانکه از این تحقیق بر می آید زنان نسبت به مردان از پرخاشگری کلامی بالاتری

1- Honey Cutt, J.M.

2- Heden, M

برخورد دارند که این خود مسبب پرخاشگری فیزیکی مردان نسبت به آنها است که این مسأله در بغرنج شدن مسائل خانواده در نهایت انحلال نظام مقدس خانواده نقش بسزایی دارد. عوامل شخصیتی دیگری چون سوءظن و تنش عصبی در امر طلاق بسیار مؤثرند، مطالعات صورت گرفته هم تأثیر عوامل شخصیتی فوق را بر طلاق نشان می‌دهد.

«در اغلب موارد جداییها نتیجه توقعات بیجای احساسی، اقتصادی و عاطفی زوجین از همدیگر، سوءظن و بدبینی بی‌مورد، نداشتن صبر و گذشت در زندگی، حسادت بیش از حد زن و شوهر، پرخاشگری و تندخویی زن یا مرد و غرور و خودخواهی بی‌مورد صورت می‌پذیرد» (آریا شمس متولی، ۱۳۷۶)

همانطور که ملاحظه می‌شود چه در تحقیق‌های قبلی و چه در تحقیق حاضر که انجام گردید، از ویژگیهای شخصیتی بعنوان عامل تأثیرگذار مهمی بر امر طلاق تأکید شده است.

در پژوهش اخیر که انجام گردید زنان مطلقه و زنان غیرمطلقه تفاوت معناداری در ویژگیهای شخصیتی داشتند. باید گفت که بیشترین تفاوت در بین ویژگیهای شخصیتی زنان مطلقه و زنان غیرمطلقه، در میزان مضطرب بودن و تنش عصبی مشاهده شد. عبارت دیگر زنان مطلقه نسبت به زنان غیرمطلقه از لحاظ تنش عصبی و مضطرب بودن در سطح بالایی قرار داشتند. نتیجه این قسمت با مطالعات صورت گرفته در این زمینه بوده است.

این مطالعات نشان می‌دهند که تنش عصبی بالا باعث کاهش تفکر حل مسأله‌ای می‌شود. بدین ترتیب اینگونه می‌توان ابراز نمود که زنان مطلقه به دلیل داشتن تنش عصبی بالا، نه تنها قادر نیستند که بر مشکلاتی که در هر زندگی امکان پیش آمدن آن وجود دارد، فائق آیند و آن را حل نمایند، بلکه به فاجعه طلاق پناه می‌برند و به پدیده شوم طلاق بعنوان افقی نوین در جهت رهایی از چنگال مشکلات زندگی می‌نگرند.

همینطور هم زنان مطلقه نسبت به زنان غیرمطلقه از لحاظ سوءظن در سطح بالایی قرار داشتند. لذا نتیجه این قسمت نیز همسو با مطالعات صورت گرفته در این زمینه بوده است. جای هیچ شک و تردید نیست که سوءظن ریشه بسیاری از اختلافات در زندگی زناشویی است و ایجاد گسترش دامنه این اختلافات بی‌پایه و اساس، بستری مناسب جهت پدیده شوم طلاق، فراهم می‌کند.

محدودیتها:

- ۱- طی بررسی‌هایی که در سطح خارج از ایراد چشم نمی‌خورد.
- ۲- محدودیت دیگر پژوهشی بنا بود اجرا شود، از طرف دیگر به دل جواب دهند، به همین دلیل مؤثرند، از پرسشنامه اصلی آزمودنیها اجرا گردید.

- ۳- بعضی از سوالات آزمودنیها از نحوه نگارش

پیشنهادات:

- به منظور گسترده شدن پژوهشگران و محققین پیشنهاد توجه واقع گردد.
- ۱- بررسی و مقایسه و
- ۲- بررسی و مقایسه و
- ۳- اثر ویژگیهای شخصیت
- ۴- بررسی و مقایسه و
- ۵- بررسی و مقایسه و
- ۶- بررسی و مقایسه و
- ۷- بررسی و مقایسه و

تأله در بغرنج

شخصیتی

فته هم تأثیر

ن زوجین از

از حد زن و

پندیده (آریا

جام گردیده، از

در ویژگیهای

مطلقه و زنان

نسبت به زنان

این قسمت با

ی می شود. بدین

ها قادر نیستند که

نمایند، بلکه به

چنگال مشکلات

بالایی قرار داشتند.

جای هیچ شک و

بجاءگسترش دامنه

ی کند.

محدودیتها:

۱- طی بررسی هایی که راجع به پیشینه موضوع تحقیق صورت گرفت به جز محدود پژوهشی که در سطح خارج از ایران صورت گرفته، هیچ پژوهشی تحت این عنوان در منابع موجود داخلی به چشم نمی خورد.

۲- محدودیت دیگری که ذکر آن ضروری است این است که پرسشنامه ای را که جهت هدف پژوهشی بنا بود اجرا شود، دارای ۱۸۷ سؤال بود که ۱۶ عامل شخصیتی را می سنجید.

از طرف دیگر به دلیل زیاد بودن سوالات پرسشنامه آزمودنیها حاضر نمی شدند که به سوالات جواب دهند، به همین دلیل سوالات مربوط به ۳ عاملی را که به نظر می رسید در امر طلاق خیلی مؤثرند، از پرسشنامه اصلی استخراج گردید و تحت یک پرسشنامه ۳۶ سوالی مجزا، بر روز آزمودنیها اجرا گردید.

۳- بعضی از سوالات مربوط به پرسشنامه از ابهام برخوردار بود. بطوریکه برخی از آزمودنیها از نحوه نگارش سوالات ایراد می گرفتند.

پیشنهادات:

به منظور گسترده شدن افقهای نوین تر در زمینه پژوهش مورد نظر و زمینه های مشابه با آن به پژوهشگران و محققین پیشنهادات زیر ارائه می گردد، با توجه به اهمیت موضوع، امید است مورد توجه واقع گردد.

۱- بررسی و مقایسه ویژگیهای شخصیتی زنان و مردان مطلقه

۲- بررسی و مقایسه ویژگیهای شخصیتی مردان مطلقه و غیر مطلقه

۳- اثر ویژگیهای شخصیتی بر رضامندی زناشویی

۴- بررسی و مقایسه سلطه گری در زنان مطلقه و غیر مطلقه

۵- بررسی و مقایسه میزان تفکرات غیر منطقی در زنان مطلقه و غیر مطلقه

۶- بررسی و مقایسه میزان تفکرات غیر منطقی در مردان و زنان مطلقه

۷- بررسی و مقایسه میزان تفکرات غیر منطقی در مردان مطلقه و غیر مطلقه

فهرست منابع فارسی

- آریا شمس متولی، شهریار، کودکان فراموش شده، بیجا، ۱۳۷۶.
- آلن ا. راس. روان‌شناسی شخصیت، جمالفر، سیاوش (مترجم)، انتشارات روان. تهران، ۱۳۷۵.
- الیس، آلبرت، زوج درمانی، صالحی، جواد، امین یزدی، سیدامیر، (مترجمین)، انتشارات میثاق، ۱۳۷۵.
- البوت والچاک، شیلبرنر، طلاق از دید فرزند، طاهری، فرزانه (مترجم) انتشارات مرکز، تهران، ۱۳۶۶.
- استادان طرح جامع آموزش خانواده، جوان و تشکیل خانواده، انجمن اولیاء و مربیان جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۷۷.
- اتکینسون، روتال. ریچارد. س، اتکینسون، زمینه روان‌شناسی، ج ۲، براهنی، محمدتقی و همکاران (مترجمین)، انتشارات رشد، تهران، ۱۳۷۱.
- بارگر، فیلیپ، خانواده درمانی پایه، دهقانی، محسن، دهقانی، زهره (مترجمین)، انتشارات رشد، تهران، ۱۳۷۶.
- بنت‌الهدی، سایه‌هایی در پی خورشید، شریفی، محمود، (مترجم)، انتشارات سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۱.
- پک، ژوزف، معمای زن، جواهرالکلام، فرید، (مترجم)، انتشارات پائیز، ۱۳۷۱.
- تایبر، بچه‌های طلاق، تمدن، توراندخت، (مترجم)، انتشارات روشنگران، تهران، ۱۳۶۹.
- تپلا، عباس، زن در آئینه تاریخ، تهران، ۱۳۷۱.
- حجازی، قدسیه ازدواج در اسلام، انتشارات تجریش، ۱۳۵۸.
- حقانی زنجانی، حسین، طلاق یا فاجعه انحلال خانواده، انتشارات دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۴.
- حسینی، سیدمهدی، مشاور و در آستانه ازدواج و انتشارات آوای نور، تهران، ۱۳۷۵.
- خدارجیمی، سیامک، روان‌شناسی زنان، انتشارات مردمک، اهواز، ۱۳۷۷.
- ستوده، هدایت‌ا...، آسیب‌شناسی اجتماعی، انتشارات نور، تهران، ۱۳۷۶.
- ساوجی، مریم، اختلاف حقوق زن و مرد در اسلامی و خانواده، انتشارات مجرد، ۱۳۷۱.

- سیاسی، علی اکبر، نظر شاملو، سعید، مکتب‌ها شریعتی، علی، زن، انتشارات شادکام، محمدعلی، ز - صناعی، صفدر، بهداشت - صدری، سیدضیاءالدین اسلامی ایران، تهران - صفایی، سیدحسین، اه - تهران، ۱۳۷۵.
- علامه، علویه ام الفخر - فرجاد، محمدحسین، - قلی‌زاده کلان، فرض ا - قائمی، علی، خانواده، - کاظمی خلخالی، زینا - کریمی، یوسف، روان - کریمی، جورج، راه - رشد، تهران، ۱۳۷۴.
- گواهی، زهرا، بررسی - ۱۳۷۳.
- محقق داماد، سیدمصطفی - محمدی اشتهاردی، مه - مکنون، ثریا، صانع‌پور - اسلامی، بیتا - معنوی، عزالدین، فدایی - ۱۳۶۲.

- سیاسی، علی اکبر، نظریه‌های شخصیت، انتشارات رشد، تهران، ۱۳۷۷.
- شاملو، سعید، مکتب‌ها و نظریه‌ها در روانشناسی شخصیت، انتشارات رشد، تهران، ۱۳۷۷.
- شریعتی، علی، زن، انتشارات چاپخش، ۱۳۷۳.
- شادکام، محمدعلی، زن فرشته رحمت یا عفريت طبيعت، چاپ مشعل آزادی، ۱۳۵۴.
- صانعی، صدر، بهداشت ازدواج از نظر اسلام، انتشارات کتابفروشی جعفری، بیتا
- صدری، سیدضیاءالدین، آئینه ازدواج و روابط همسران، انتشارات انجمن اولیاء و مربیان جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۷۲.
- صفایی، سیدحسین، امامی، اسدا...، حقوق خانواده و نکاح و انحلال آن، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۷۵.
- علامه، علویه ام الفخر، یاقوت و مرجان، انتشارات نویسنده، کرج، ۱۳۷۲.
- فرجاد، محمدحسین، آسیب‌شناسی اجتماعی، خانواده و طلاق، انتشارات معنوی، ۱۳۷۲.
- قلی‌زاده کلان، فرض...، کلیات روان‌شناسی، ج ۲، انتشارات مؤلف، ۱۳۷۶.
- قائمی، علی، خانواده و مسایل همسران جوان، انتشارات امیری، تهران، ۱۳۶۴.
- کاظمی خلخالی، زین‌العابدین، زناشویی راز خوشبختی، انتشارات محمد، ۱۳۷۳.
- کریمی، یوسف، روان‌شناسی شخصیت، انتشارات ویرایش، ۱۳۷۴.
- کریستانی، جورج، روان‌شناسی مشاوره، فلاحي، رضا، حاجیلو، محسنی (مترجمین، انتشارات رشد، تهران، ۱۳۷۴.
- گواهی، زهرا، بررسی حقوق زنان در مسئله طلاق، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۳.
- محقق داماد، سیدمصطفی، بررسی فقهی حقوقی خانواده، نکاح و انحلال آن، ۱۳۷۶.
- محمدی اشتهاردی، محمد، ازدواج آسان و شیوه همسرمداری، انتشارات نبوی، قم، ۱۳۷۲.
- مکنون، ثریا، صانع‌پور، مریم، بررسی تاریخی منزلت زن از دیدگاه اسلام، انتشارات تبلیغات اسلامی، بیتا
- معنوی، عزالدین، فدایی، فریده، ازدواج و طلاق از دیدگاه روانپزشکی، انتشارات نشر کتب چهر، ۱۳۶۲.

- ان. تهران، ۱۳۷۵.
- ین)، انتشارات میثاق،
- نشارات مرکز، تهران،
- یاء و مربیان جمهوری
- محمدتقی و همکاران
- مین)، انتشارات رشد،
- ارات سازمان تبلیغات
- ۱۳۷۱
- تهران، ۱۳۶۹.
- نشر فرهنگ اسلامی،
- تهران، ۱۳۷۵.
- ۱۳۷۷.
- ۱۳۶۲.
- نشان مجرد، ۱۳۷۱.

- نراقی، عزت... آیا می‌دانید طلاق و مسائل آن کدامند؟ ۱۳۶۹.
- ولف، سولا، کودک و فشارهای روانی، قراجه داغی، مهدی (مترجم) انتشارات رشد، ۱۳۶۹.
- هامبورک، دیوید، سارتروس، نورمن، سلامت و رفتار، میرزایی، خلیل (مترجم)، انتشارات جانزاده، ۱۳۷۴.

References

- Block, Jack; Block, Jeanne-H; Gjerde, Per-F. (1989), Parntal Functioning and the home envirinment in families of divorce. Perospective and concurrent analyses. Annual- Progress- in - child- psychiatry- and - child- Development; 1989-207.
- Blatter, - Carol-W; jacobsen, Jamia-J. (1993). older women coping with divorce: peer support groups. special issue: Face of women and aging. women- and - Therapy, 1993 Vol 14 (1.2) 141-155.
- Brewer, - Barhara-G; Rawlings, - Edna-L. (1993). Feminist therapy with "Single again mothers" A case analysis. special issue: Psychotherapy with women from a feminist perspective, (1993). Journal- of- Training - and practice- in- professional- psychology, 1993 spr vol 7 (1) 26-34.
- Compbell, - shirley (1984), The fifty- year- old woman and midlife stress. international-Journal- of- Aging- and- Human- Development:
- Dorval-M: Maunsell- E: Taylor-Brown-J: Kilpatrik-M (1999). Marital stability after breast canser. Departement de medecine social-at preventive, universite laval, Quebec, canada. J- Natl-cancer inst. 1993, 54-9.
- Everet-lw. (1998) Factors that contribute to satisfaction or dissatisfaction in steptather- stepchild relationship. Department of community Mental

ty, Greenville, Nc,
5-35. (2) 51-67
of family structure
in collage students.
l; 33 (131); 575-82.
vartz,- Joseph-E;
, (1995) Feb Vol 50
, Kathryn- J. (1996)
267.
perceptions of the
(7-8) 439-458.
e status and partner
haviors. Journal -of-
(1) 211-218.
ers and post divorce
equences of divorce.
(3-4) 239-252.
prehistory of woman
ol 10(1) 55-71.
) (G.C.Kitson an et-al.
e: A genetic analysis.
1996 Aug Vol 71 (2).
orce and interpersonal

- Health Nursing, school of Nursing, East carolina unversity, Greenville, Nc, USA. *Perspect- psychiatr- Care*. 1998 Apr-Jun. 34 (2). 25-35.
- Ensign-J; Scherman- A: clark-JJ (1998). the relationship of family structure and confilict to level of intimacy and parntal attachment in collage students. university of oklahoma, Norman. *Adolescence*. 1998 Fall; 33 (131); 575-82.
- Friedman, - Howard-s; Tucker, Joan-s; schwartz,- Joseph-E; Tomlinsonkeasey, - Cavol; et-al. *American- Psychologist*; (1995) Feb Vol 50 (2) 69-78.
- Follingstad, Diane- R; Brondino, - Michael-J. Klein fetter, Kathryn- J. (1996) *Jornal- of- family- Violence*; 1996 Sep. Vol 11 (3) 251-267.
- Gerber, - Gwendolyne-l. Gender stereotypes and pover; perceptions of the roles in violent marriages. *sex-Roles*; 1991 Apr Vol 24 (7-8) 439-458.
- Honecutt, James- M (1993), Marital happiness, divorce status and partner differences in attributions about commmunication behaviors. *Journal -of- divorce- and - Remarriage*; 1993 Vol 21 (1-2) 177-205.
- Hodges, - William- F; et-al (1991). infant and toddlers and post divorce access: Aninitial exploration. Special Issue. *Theconsequences of divorce*. *Journal -of- Divorce- and- Remarriage*; 1991 Vol 16 (3-4) 239-252.
- Hyden, -Margareta (1995). Verbal aggression as prehistory of woman battering. *Journal- of- family- Violence*; 1995 Mar Vol 10(1) 55-71.
- Jockin, -Victor; Megue, Matt; lykken,- David - T (1996) (G.C.Kitson an et-al. 1985) (A. Tellegen, 1982). Personality and divorce: A genetic analysis. *Journal - of - personality and social psychology*; 1996 Aug Vol 71 (2). 288-299.
- Kelly- Joan-B (1995) Power imbalance in divorce and interpersonal

ت رشد، ۱۳۶۹.
ترجم، انتشارات

References

- Block, Jack; Bl
and the hom
concurrent ana
Annual- Progr
1989-207.
- Blatter, - Carol
divorce: peer s
women- and - T
- Brewer, - Barhar
"Single again mc
women from a t
practice- in- profi
- Compbell, - shirley
international-Jour
- Dorval-M: Mauns
stability after breas
universite laval, Qu
- Everet-lw. (1998) Fact
steptather- stepchild

477-82 - Sullivan-
III.
; 51(11): 1105-13
arriage. Przeglad-
; carol; schwarts,-
ors of adulthood
nal - of- Applied-
women. Issues of
iage; 1993 Vol 21

- mediation: Assessment and intervention *Mediation- Quarterly*; 1995 Win Vol 13 (2) 85-98.
- Kaslow,- Florence (1991). The sociocultural Context of divorce. *Contemporary- Family - Therapy- An- International- Journal*; 1991 Dec Vol 13(6).
 - Larson, Judith-M. (1993) Exploring reconciliation. Special Issue: Beyond technique: the soul of Family mediation. *Mediation- Quarterly*; 1993 Fal Vol 11 (1) 95-106.
 - Mkhize, -patrick (1990) Confilict resolution: An African style. *Family and condiliation - Courts - Review*; 1990 Vol 28 (1) 71-72.
 - Paul, luci; Galloway, jianna (1994) sexual jealousy: Gender differences in respons to partner and rival. *aggressive Behavior*; 1994 Vol 20 (3) 203- 211.
 - Peterson, David (1991) Physically Violent husbands of the 1890 s and their resources. *Journal - of - Family - Violence*; 1991 Mar Vol 6 (111-15).
 - Renouf, Emilia (1991) Impasses of divorce: Neither together nor part. *Australian and New zealand Journal of Family Therapy*; 1991 Dec Vol 12(4) 196-200.
 - Ross- Joellyn- L (1995) Social class tensions within Famililes American *journal of Family Therapy*; 1995 Win Vol 23(4) 338-356.
 - Roseby- V; johnston - JR (1998) Children of Amrageddon. Common devedlopmental threats in high- Confilict divorcing Families. *Child- Adolesc - psychiatr- Clin- N- Am*. 1998 Ap, 7(2): 295-309, vi
 - Ruchkin - VV; Eisemann- M (1998) Parental rearing and problem behaviours in male delinquent adolescents versus controls in northern Russia.

- SOC- psychiatry- Psychiaty- Epidemiol. 1998 Oct; 33 (10): 477-82 - Sullivan- M; Karlsson- J (1998) The swedish SF-36 Health survey III. Evaluation of criterion -based. J- Clin- Epidemiol. 1998 Nov; 51(11): 1105-13
- Szarota- Piotr (1992): Temperament and the quality of marriage. Przegląd- Psychologiczny; 1992 Vol 35 (4) 477-484.
- Tucker, - Joan-S. Friedman, - Howard; Tomlinson- keasy; carol; schwarts,- joseph-E; et- al (1995). childhood psychosocid predictors of adulthood smoking, alcohol consumption, and physical activity. journal - of- Applied- Social- Psychology.
- Yu,- Muriel (1993). divorce and culturally different older women. Issues of strategies and interventions. Journal of Divorce- Remarriage; 1993 Vol 21 (1-2) 41-54.

- mediation
Vol 13 (2)
- Kaslow,-
Contempo
Vol 13(6).
- Larson, Juc
technique:
Vol 11 (1)
- Mkhize, -pa
condciliatio
- Paul, luci; C
respons to p
- Peterson, Da
resources. Je
- Renouf, Emili
Australian and
196-200.
- Ross- Joellyn-
journal of Fat
- Roseby- V; jc
devedlopmenta
Adolesc - psych
- Ruchkin - VV
behaviours in r
Russia.